

РАДІАЦІЙНА БЕЗПЕКА ОБ'ЄКТУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ «ПОЛІСЬКА ХАТА»

Дунаєвська О. Ф., к. б. н., доцент

Постановка проблеми. Розвиток телебачення, транспортних засобів, активізація «зелених рухів» та створення численних природних територій, що охороняються, викликали величезний інтерес до природних ділянок нашої планети. Це сприяло появі численних туроператорських фірм та агенцій, які намагаються задовольнити попит здійснення людьми подорожей з метою вивчення ландшафтів, не порушених людиною; унікальних природних об'єктів; національних парків, сільських та інших територій [1]. Житомирська область має значний культурно-історичний та достатньо великий природно-туристичний потенціал, який ще недостатньо використовується в якості туристичних ресурсів, проте його можливо (і треба) використовувати для організації туристичної діяльності. Найбільше шкодить розвитку туристичної діяльності на Житомирщині негативний імідж радіаційно забрудненої території, що склався після аварії на ЧАЕС [2].

Аналіз останніх досліджень. Туристична діяльність в галузі екотуризму включає, насамперед, орієнтацію туристів на споживання екологічних ресурсів (рекреаційний аспект), збереження навколишнього середовища (природоохоронний); підтримку традиційного способу життя місцевого населення (соціальний) [3; 4, с. 15-18; 5, с. 15].

Відмінність екологічного туризму від звичайного – у пріоритетах туристів, які в першу чергу націлені на активне пізнання об'єктів та явищ природи (живої і неживої), спрямовані на екологічну освіту, просвіту й виховання, дають можливість кожному зробити свій особистий внесок до справи збереження природних ресурсів, охорони природи. Відповідно, основними складовими екотуризму вважають: екологоосвітню,

природоохоронну та етнекологічну [6-8].

Слід відрізнити екотуризм від близьких йому за метою, проте відмінних по суті напрямків: природничого, сільського, зеленого, сталого та інших видів туризму. Якщо екологічний туризм розглядати, як «форму активного відпочинку з екологічно значущим наповненням» на мало змінених діяльністю людини територіях (у тому числі територіях ПЗФ), то метою турпоходів і подорожей в екотуризмі є активне перебування людини в природному середовищі з вихованням дбайливого ставлення до природи. Принциповою умовою при цьому є виконання жорстких правил поведінки екотуристами, що має на меті звести нанівець негативний вплив на довкілля; а крім того, особиста участь їх у природоохоронних заходах, акціях, екологопросвітницькій діяльності [9, 10]. Таким чином, негативний вплив екотуризму на навколишнє природне середовище слабкий, або відсутній, а у випадку реабілітаційного туризму – вплив позитивний [11, 12]. Важливою ланкою розвитку туризму є забезпечення прав громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля, безпеку туризму [3, ст. 6].

Мета, об'єкт та методика дослідження. За мету дослідження ми обрали вивчення показників радіаційної безпеки території культурно-мистецького центру «Поліська хата» Житомирської області, який використовується з рекреаційною метою як об'єкт зеленого туризму. Для дослідження здійснили відбір та підготовку проб ґрунту, в яких визначили щільність забруднення ґрунту ^{137}Cs ; провели визначення потужності експозиційної дози гамма-випромінювання повітря дослідних ділянок за відомими методиками [13, 14], використовуючи прилади гамма-спектрометр польовий малогабаритний СЕГ-05, бета-радіометр «Прип'ять» РКС-02, геологорозвідувальний сцинтиляційний гамма-радіометр СРП-88Н.

Результати дослідження. У нашій країні поняття «зелений» асоціюється звичайно не з екологічним, а з сільським туризмом. У сфері сільського зеленого туризму (СЗТ) запроваджена категоризація об'єктів за «Програмою добровільної категоризації у сфері СЗТ «Українська гостинна садиба (УГС)» [15]. В Житомирській області 4 об'єкта СЗТ отримали категорії: два з них – найвищу третю категорію та 2 – базову категорію, серед яких культурно-мистецький центр «Поліська хата» [16]. Культурно-мистецький центр «Поліська хата» розташований у Коростишівському районі на відстані 50 км від обласного центру. Він був створений завдяки, насамперед, художникам Ю. Камишному та І. Величко. Будівля, відновлена волонтерами, та оздоблена відповідно до кінця XIX ст., являє собою типову «довгу хату», характерну для цієї території. Це однорядна забудова погонного типу, яка крім власне житлового приміщення (кімнати), включає комору, сіни та прибудований хлів. Протягом усього року тут можуть переночувати до шести осіб. Крім того, у с. Городському досліджено поселення трипільської культури та три давньоруських городища – залишки згаданого в літопису під 1257 роком міста Городеска [17]. Мальовничі околиці дають можливість організувати піші й велосипедні екскурсії, поїздки на возі та санях. Проте головною метою є підтримка народних традицій та звичаїв – проведення хліборобських свят у період з травня по жовтень. Сукупність цих заходів позиціонується як етнофестиваль «Житичі». Фестиваль складається з декількох окремих свят, пов'язаних між собою однією ідеєю – збереження «старих добрих» хліборобських традицій. Свята проводяться в залежності від певної пори дозрівання хлібних культур: «Юрія – покровителя хліборобів», зажинки, обжинки, свято врожаю, «Покрова». Усіх цікавих заходів центру не перелічити: «Різдвяні вечорниці у «Поліській хаті», свято Меланки тощо. Протягом фестивалю організуються ярмарки, виступи фольклорних та аматорських колективів, професійних артистів, розваги для дітей та дорослих. В «Поліській хаті» відбуваються інтегровані уроки (література, народознавство, історія, образотворче мистецтво, трудове навчання, музика, фізична культура) для школярів, майстер-класи з декоративно-ужиткового мистецтва. Ці заходи спрямовані на відродження давніх поліських традицій, формування національної свідомості та любові

до свого народу [18]. Культурно-мистецький центр «Поліська хата» створює виняткові можливості не лише для покращення рівня надання туристичних послуг у сфері СЗТ, але й виконує пізнавально-виховну функцію, сприяє формуванню патріотизму на базі традицій і звичаїв українського народу. Недаремно І. Величко запропонувала в своєму виступі на конференції «Формування політики розвитку та функціонування СЗТ в Україні» (7-8 грудня 2012 р.) ввести в категоризацію садиб «етно-садиба» [19].

При визначенні показників радіаційної безпеки центру встановлено, що середня потужність експозиційної дози гамма-випромінювання атмосферного повітря та житлового приміщення знаходилась в межах 9-17 мкР/год., що не перевищує нормативне значення [20]; щільність забруднення ґрунту ^{137}Cs коливалась в межах 3,8-5,1 кБк/м² протягом 2012-2013 років.

Висновки. На території Житомирської області налічується 4 категоризовані об'єкти сільського зеленого туризму, що недостатньо для аграрної області, яка має потужний рекреаційний потенціал завдяки гідрологічним, геологічним та біологічним ресурсам.

Стан навколишнього середовища є важливим чинником, який впливає на привабливість місцевості для туристів, розвитку агротуризму. Показники радіаційної безпеки дозволяють використання без обмежень територію культурно-мистецького центру «Поліська хата» для рекреаційної діяльності.

Доцільно було б, враховуючи діяльність даного об'єкта СЗТ, позиціонувати його як етно-садиба.

Джерела використаної інформації

1. Кифяк В. Ф. Організація туризму / В. Ф. Кифяк. – Чернівці : Книги-XXI, 2007. – 344 с.
2. Бейдик О. О. Рекреаційні ресурси України./ О. О. Бейдик. – К.: «Альтерпрес», 2009. – 400 с.
3. ЗУ «Про туризм» (1995 р.).[Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Дмитрук О. Ю. Екологічний туризм: Навчальний посібник / О. Ю. Дмитрук - Вид. 2-ге, переробл. і доп.— К. : Альтерпрес, 2004. – 192 с.
5. Дмитрук О. Ю. Екотуризм: Навчальний посібник / О. Ю. Дмитрук, С. В. Дмитрук.— К. : Альтерпрес, 2009. – 358с.
6. Дроздов А. В. Основы экологического туризма / А. В. Дроздов. – М. : Гардарики, 2005. – 189 с.
7. Козловський О. Ю. Екологічний туризм: навч. посіб. / О. Ю. Козловський, Б.В. Борисюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 202 с.
8. Косолапов А. Б. Теория и практика экологического туризма / А. Б. Косолапов. – М. : КНОРУС, 2005. – 240 с.
9. Сергеева Т. К. Экологический туризм. Учебник / Т. К. Сергеева. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 360 с.
10. Храбовченко В. В. Экологический туризм : Учебно-метод. пособие / В. В. Храбовченко. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 208 с.
11. Екологічний туризм // [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://www.ecotourism.org>
12. Екологічний туризм // [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://www.tourismconcern.org.uk>
13. Довідник для радіологічних служб Мінсільгоспспроду України / За ред. О. В. Загорулько. – К.: Нора-світ, 1997. – 176 с.
14. Основы радиационной физики и дозиметрии / Метод. рекомендації // За ред. П. П. Надточія, Т. М. Мисливої та ін. – Житомир, 2005. – 84 с.
15. Екологічний туризм // [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://www.>

greentour.com.ua/ukrainian/category/low

16. Мережа «Українська гостинна садиба» на Житомирщині/ [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.greentour.com.ua/ukrainian/3/25>

17. Історія міст і сіл Української РСР в 26 т.: Житомирська обл. /О. С. Чорнобривцева (голова редколегії тому). – К.: Гол. Ред. УРЕ, Ін-т історії АН УРСР, 1973. – С. 367.

18. «Поліська хата» на Житомирщині // [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.reporter.zt.ua>

19. Матеріали конференції «Формування політики розвитку та функціонування сільського зеленого туризму (7-8 грудня 2012 р.// [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.greentour.com.ua/ukrainian/news>

20. НРБУ-97.